

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«БОБРИНЕЦЬКИЙ АГРАРНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ІМ.В.ПОРИКА
БІЛОЦЕРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»**

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ДЕРЖАВНИЙ КОНТРОЛЬ ТА МОНІТОРИНГ ЗЕМЕЛЬ»**

галузь знань	19 Архітектура та будівництво
спеціальність	193 Геодезія та землеустрій
кваліфікація	фаховий молодший бакалавр з геодезії та землеустрою
відділення	«Землевпорядкування»

2024-2025 навчальний рік

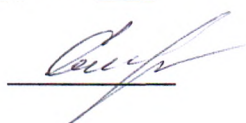
Робоча програма навчальної дисципліни «Державний контроль та моніторинг земель» для здобувачів фахової передвищої освіти за спеціальністю 193 Геодезія та землеустрій кваліфікації фаховий молодший бакалавр з геодезії та землеустрою - Бобринець: ВСП «Бобринецький АФК ім. В. Порика БНАУ», 2025. – 15 с.

Укладач: Н.М. Романова – викладач землевпорядних дисциплін, кваліфікаційна категорія «спеціаліст першої категорії»

Робочу програму схвалено на засіданні циклової комісії 193 Геодезія та землеустрій

Протокол від 17.01.2025 р. № 7

Голова циклової комісії

Ольга ЛЯШЕНКО

Схвалено методичною радою ВСП «Бобринецький АФК ім. В. Порика БНАУ»

Протокол від 30.01.2025 р. № 3

Голова методичної ради

Тетяна БОНДАРЄВСЬКА

ЗМІСТ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	4
2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ДЕРЖАВНИЙ КОНТРОЛЬ ТА МОНІТОРИНГ ЗЕМЕЛЬ»	5
3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	6
4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ	6
5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ДЕРЖАВНИЙ КОНТРОЛЬ ТА МОНІТОРИНГ ЗЕМЕЛЬ»	7
6. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	8
7. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	9
7.1. Лекції	9
7.2. Практичні заняття	10
7.3. Самостійна робота	11
8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ	12
9. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	12
10. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	12
11. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	13
12. ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ	13
13. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	14

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Згідно з навчальним планом на 2024-2025 навчальний рік, на вивчення дисципліни «Державний контроль та моніторинг земель» для денної форми навчання виділено всього 90 академічних годин (3 кредитів ECTS), у т.ч. аудиторних – 42 годин (лекції – 26, практичні заняття – 16), самостійна робота студентів – 48 годин.

Опис навчальної дисципліни за показниками та формами навчання наведено в таблиці:

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 19 Архітектура та будівництво	Нормативна
Кількість розділів – 2	Спеціальність 193 Геодезія та землеустрій	Рік підготовки: 4-й
Загальна кількість годин – 90		Семестр 8-й
	Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 години	Лекції 26 годин
Практичні 16 годин		
Самостійна робота 48 годин		
Вид контролю: диференційований залік		

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ДЕРЖАВНИЙ КОНТРОЛЬ ТА МОНІТОРИНГ ЗЕМЕЛЬ»

Основною метою вивчення дисципліни є ознайомлення студентів із актуальними проблемами охорони земель, системою органів, що здійснюють державний контроль за використанням і охороною земель та їх моніторинг в Україні, їх основними завданнями, правами та обов'язками.

Складність і багатогранність проблеми здійснення державного контролю за використанням і охороною земель полягає в постійному становленні та змінах цілого пакету законодавчих актів, що пояснюють положення Земельного кодексу України в частині провадження контролю. Це, зокрема, Кодекс України “Про адміністративні правопорушення”, Кримінальний кодекс України, закони України “Про державний контроль за використанням та охороною земель”, “Про природно-заповідний фонд України” та ціла низка різного рівня положень та інструкцій.

Необхідність підготовки кадрів, глибоко володіючих сучасними знаннями в галузі державного контролю та моніторингу земель, визначається як директивними документами Міністерства освіти і науки України, так і професійною кваліфікаційною характеристикою молодшого спеціаліста з геодезії та землеустрою.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти повинен **знати:**

- систему органів, яка здійснює державний контроль за використанням і охороною земель та їх моніторинг;
- права і обов'язки державних інспекторів у сфері державного контролю за використанням та охороною земель і дотриманням вимог законодавства України про охорону земель;
- види порушень земельного законодавства та відповідальність за них; вимоги щодо цільового використання земель;
- критерії оцінювання земель з ерозійної небезпеки, пестицидного, техногенного та радіаційного забруднення, земель з аномальними явищами, принципи здійснення моніторингу і контролю дотримання порядку відшкодування втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва;

вміти:

- оформлювати документи за результатами перевірок за використанням земель складання приписів у разі виявлення порушень земельного законодавства, складання протоколу про адміністративне правопорушення, зміст протоколу про адміністративне правопорушення, провадження у справах про адміністративне правопорушення;

- кваліфіковано визначати ступінь адміністративного стягнення залежно від вчиненого правопорушення, вести провадження справ в органах державного контролю;
- складати звітність за проведення державного контролю та моніторингу; збирати матеріали для проведення моніторингу земель, проводити їх обробку;
- оцінювати екологічний стан земель залежно від ступеня ерозійної небезпеки, забруднення земель пестицидами, техногенного та радіаційного забруднення, стан меліорованих земель;
- здійснювати контроль правильності обрахунку розміру втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Обов'язкова навчальна дисципліна «Державний контроль та моніторинг земель» базується на знаннях таких дисциплін, а саме «Земельне право», «Управління земельними ресурсами», «Землевпорядне проєктування», «Організація діловодства».

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Символ результатів навчання за спеціальністю 193 Геодезія та землеустрій відповідно до освітньо-професійної програми	Результати навчання з дисципліни
ПРН 16	Продемонструвати достатні знання в сфері законодавства та організаційного забезпечення контролю за використанням і охороною земель та їх моніторингу, розуміння суті роботи та ведення документації державного інспектора з охорони земель.

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ДЕРЖАВНИЙ КОНТРОЛЬ ТА МОНІТОРИНГ ЗЕМЕЛЬ»

Загальний обсяг навчального часу, відведеного на вивчення дисципліни складає 90 годин у тому числі: 26 годин лекцій, 16 годин практичних занять, 48 годин самостійна робота студентів.

Програму дисципліни поділено на два розділи. Семестровий контроль проводиться у формі тестових контрольних робіт Підсумковий контроль передбачає складання диференційованого заліку.

Розділ 1. ДЕРЖАВНИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ВИКОРИСТАННЯМ І ОХОРОНОЮ ЗЕМЕЛЬ

Тема 1.1. Вступ. Державний контроль за використанням і охороною земель та їх моніторинг.

Тема 1.2. Система органів, які здійснюють державний контроль за використанням і охороною земель.

Тема 1.3. Організація і здійснення державного контролю.

Тема 1.4. Види порушень земельного законодавства та відповідальність за них.

Тема 1.5. Порядок оформлення матеріалів про порушення вимог земельного законодавства, їх облік, розгляд, оскарження.

Розділ 2. МОНІТОРИНГ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ

Тема 2.1. Поняття моніторингу як системи спостережень, характеристика моніторингу земель.

Тема 2.2. Основні завдання, принципи і структура системи моніторингу земель України.

Тема 2.3. Моніторинг забруднених та еродованих земель.

Тема 2.4. Моніторинг меліорованих земель, земель з аномальними явищами.

Тема 2.5. Моніторинг родючості ґрунту.

Тема 2.6. Принципи і способи здійснення моніторингу земель.

Тема 2.7. Моніторинг (контроль) дотримання порядку відшкодування втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва.

Тема 2.8. Геоінформаційні системи як інструментарій формування моніторингу земель. Використання результатів моніторингу.

6. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	у тому числі		
л		п.р	с.р.	
1	2	3	4	5
Розділ 1. Державний контроль за використанням і охороною земель				
Тема 1.1. Вступ. Державний контроль за використанням і охороною земель та їх моніторинг.	4	2	-	2
Тема 1.2. Система органів, які здійснюють державний контроль за використанням і охороною земель	6	2	-	4
Тема 1.3. Організація і здійснення державного контролю	4	2	-	2
Тема 1.4. Види порушень земельного законодавства та відповідальність за них	6	2	-	4
Тема 1.5. Порядок оформлення матеріалів про порушення вимог земельного законодавства, їх облік, розгляд, оскарження	12	2	6	4
Разом за розділом 1	32	10	6	16
Розділ 2. Моніторинг земель				
Тема 2.1. Поняття моніторингу як системи спостережень, характеристика моніторингу земель.	6	2	-	4
Тема 2.2. Основні завдання, принципи і структура системи моніторингу земель України.	6	2	-	4
Тема 2.3. Моніторинг забруднених та еродованих земель.	8	2	2	4
Тема 2.4. Моніторинг меліорованих земель, земель з аномальними явищами.	10	2	4	4
Тема 2.5. Моніторинг родючості ґрунту.	10	2	2	6
Тема 2.6. Принципи і способи здійснення моніторингу земель.	4	2	-	2
Тема 2.7. Моніторинг (контроль) дотримання порядку відшкодування втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва.	10	2	2	6
Тема 2.8. Геоінформаційні системи як інструментарій формування моніторингу земель. Використання результатів моніторингу.	4	2	-	2
Разом за розділом 2	58	16	10	32
Разом годин	90	26	16	48

7. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

7.1 ЛЕКЦІЇ

Тема і зміст лекції	К-ть годин
РОЗДІЛ 1. ДЕРЖАВНИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ВИКОРИСТАННЯМ І ОХОРОНОЮ ЗЕМЕЛЬ	
Тема 1.1 Вступ. Державний контроль за використанням і охороною земель та їх моніторинг. Актуальні проблеми охорони земель в Україні та області. Проблема значного погіршення земель. Випадки самовільного захоплення земельних ділянок. Необхідність проведення державного контролю за використанням і охороною земель та їх моніторингу.	2
Тема: 1.2 Система органів, які здійснюють державний контроль за використанням і охороною земель Повноваження Державної служби України з питань контролю за дотриманням земельного законодавства використанням та охороною земель. Повноваження Державної екологічної інспекції в частині охорони земель, надр, об'єктів природо-заповідного фонду. Повноваження спеціально уповноваженого органу виконавчої влади з питань земельних ресурсів у сфері державного контролю за використанням та охороною земель. Повноваження спеціально уповноваженого органу виконавчої влади з питань екології та природних ресурсів у сфері державного контролю за додержанням вимог законодавства України про охорону земель. Самоврядний контроль за використанням і охороною земель. Громадський контроль за використанням і охороною земель.	2
Тема: 1.3 Організація і здійснення державного контролю. Організація і здійснення державного контролю за використанням та охороною земель. Дотриманням вимог законодавства України про охорону земель та проведення моніторингу ґрунтів. Повноваження державних інспекторів у сфері державного контролю за використанням та охороною земель та дотриманням вимог законодавства України про охорону земель. Шляхи здійснення державного контролю за використанням земель та повноваження при здійсненні такого контролю. Відповідальність за порушення земельного законодавства та державних інспекторів.	2
Тема: 1.4 Види порушень земельного законодавства та відповідальність за них. Порушення земельного законодавства згідно з Земельним кодексом України. Відповідальність за порушення земельного законодавства України. Суспільно небезпечні діяння в сфері земельних відносин, що тягнуть за собою настання кримінальної відповідальності.	2
Тема: 1.5 Порядок оформлення матеріалів про порушення вимог земельного законодавства, їх облік, розгляд, оскарження. Інструкція з оформлення державними інспекторами у сфері	2

державного контролю за використанням та охороною земель. Оформлення протоколу про адміністративне правопорушення. Розгляд справ про адміністративне правопорушення. Оскарження постанови зі справи, діловодство у справах.	
Разом за розділом 1	10
РОЗДІЛ 2. МОНІТОРИНГ ЗЕМЕЛЬ	
Тема: 2.1 Поняття моніторингу як системи спостережень, оцінки та прогнозу стану природного середовища. Основні завдання та схема моніторингу. Моніторинг як система спостережень за факторами дії та станом природного середовища. Моніторинг як система оцінки та прогнозу майбутнього стану довкілля. Організація спостережень за станом природного середовища. Напрями та особливості формування й здійснення моніторингу земель. Нормативно-правове забезпечення моніторингу земель.	2
Тема 2.2 Основні завдання, принципи і структура системи моніторингу земель України. Поняття, складові частини та класифікація моніторингу земель України. Види моніторингу на різних територіальних рівнях. Глобальна система моніторингу навколишнього середовища (ГСМНС). Державні органи, уповноважені вести моніторинг довкілля загалом, моніторинг земель. Державні органи, уповноважені вести моніторинг ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення.	2
Тема: 2.3 Моніторинг забруднених та еродованих земель. Моніторинг забруднених земель. Кризова ситуація. Найбільш актуальні екологічні проблеми України. Поняття гранично допустимих концентрацій забруднювальних речовин у ґрунтах та їх порівняння з фактичним станом. Оцінювання ерозійної небезпеки.	2
Тема: 2.4 Моніторинг меліорованих земель, земель з аномальними явищами. Вимоги щодо організації та проведення спостережень за станом зрошуваних та осушуваних і прилеглих до них земель. Завдання та організаційні засади здійснення моніторингу меліорованих земель. Спеціальні види моніторингу меліорованих земель. Моніторинг земель з аномальними явищами. Види аномальних явищ, основні відомі причини їх виникнення.	2
Тема: 2.5 Принципи і способи здійснення моніторингу земель. Принципи моніторингу. Дистанційне зондування (ДЗ).	2
Тема: 2.6 Моніторинг родючості ґрунту. Моніторинг (контроль) дотримання порядку відшкодування втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва. Порядок визначення втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва, які підлягають відшкодуванню. Випадки, в яких передбачено звільнення від відшкодування втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва.	2

Тема: 2.7 Моніторинг (контроль) дотримання порядку відшкодування втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва. Порядок визначення втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва, які підлягають відшкодуванню. Випадки, в яких передбачено звільнення від відшкодування втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва.	2
Тема: 2.8 Геоінформаційні системи як інструментарій формування моніторингу земель. Використання результатів моніторингу. Геоінформаційне забезпечення моніторингу земель міського середовища. Інфраструктура просторових даних для моніторингу земель. Геоінформаційний аналіз земель на прикладі об'єднаних територіальних громад. Картографо-аналітичні матеріали.	2
Разом за розділом 2	10
Усього годин	26

7.2 ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

№ п/п	Назви тем	К-ть годин
РОЗДІЛ 1. ДЕРЖАВНИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ВИКОРИСТАННЯМ І ОХОРОНОЮ ЗЕМЕЛЬ		
1	Ознайомлення з оформленням акту обмеження земельної ділянки. Розгляд протоколу під час виявлення адміністративних правопорушень земельного законодавства.	2
2	Ознайомлення з оформленням припису про адміністративне правопорушення. Порядок оформлення постанови про накладання стягнення за адміністративне правопорушення земельного законодавства.	2
3	Розрахунок розміру шкоди, заподіяної внаслідок самовільного зайняття земельної ділянки.	2
Разом за розділом 1		6
РОЗДІЛ 2. МОНІТОРИНГ ЗЕМЕЛЬ		
4	Визначення розміру шкоди, заподіяної внаслідок самовільного зайняття земельних ділянок, використання земельних ділянок не за цільовим призначенням, зняття ґрунтового покриву (родючого шару ґрунту) без спеціального дозволу.	2
5	Оцінка збитків від наслідків надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру на землях сільськогосподарського призначення.	2
6	Дослідження особливості ерозійних процесів у містах.	2
7	Визначення розміру шкоди від забруднення (засмічення) земель.	2
8	Дегуміфікація ґрунтів.	2
Разом за розділом 2		10
Усього годин		16

7.3 САМОСТІЙНА РОБОТА

	Назви тем	К-ть годин
РОЗДІЛ 1. ДЕРЖАВНИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ВИКОРИСТАННЯМ І ОХОРОНОЮ ЗЕМЕЛЬ		
1	Визначення термінів, що кваліфікують порушення земельного законодавства.	2
2	Повноваження державних інспекторів у сфері державного контролю за використанням та охороною земель та дотримання вимог законодавства України про охорону земель	4
3	Управлінням контролю за використанням та охороною земель Держсільгоспінспекції.	2
4	Перелік найбільш розповсюджених правопорушень земельного законодавства, які є предметом державного контролю за використанням земель.	4
5	Контроль за виконанням постанови про накладання адміністративного стягнення	4
Разом за розділом 1		16
РОЗДІЛ 2. МОНІТОРИНГ ЗЕМЕЛЬ		
6	Державні органи, уповноважені вести моніторинг ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення.	2
7	Моніторинг забруднених земель. Кризова ситуація. Найбільш актуальні екологічні проблеми України.	2
8	Класифікація земель України залежно від цільового призначення та види антропогенного навантаження.	4
9	Поняття гранично допустимих концентрацій забруднювальних речовин у ґрунтах та їх порівняння з фактичним станом.	4
10	Кризовий стан еродованих земель. Оцінювання ерозійної небезпеки.	2
11	Моніторинг земель з аномальними явищами.	2
12	Випадки, в яких передбачено звільнення від відшкодування втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва.	4
13	Звітність органів Держкомзему України за проведення державного контролю з використання та з моніторингу земель.	4
14	Порядок заповнення книги реєстрації перевірок по дотриманню земельного законодавства.	4
15	Книги реєстрації постанов про накладання штрафу за порушення земельного законодавства.	2
16	Порядок складання форм звітності. Терміни складання.	2
Разом за розділом 2		32
Усього годин		48

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Під час лекційного курсу застосовуються слайдові презентації у програмі Microsoft Office PowerPoint, роздатковий матеріал, малюнки і табличний матеріал, дискусійні обговорення проблемних питань.

Практичні заняття проводяться у вигляді практикумів з виконанням ситуаційних та розрахункових завдань. На заняттях студенти, використовуючи теоретичний матеріал, приймають рішення та проводять відповідні розрахунки.

9. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

У процесі вивчення дисципліни «Державний контроль та моніторинг земель» використовуються наступні методи оцінювання навчальної роботи студента:

- індивідуальне опитування, фронтальне опитування;
- поточне тестування;
- залік.

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у письмовій формі та тестовій формі.

Контроль самостійної роботи проводиться:

- з лекційного матеріалу шляхом складання контрольних тестових завдань;
- за практичних занять – перевірка та захист розрахункових завдань.

Кількість отриманих балів з кожного виду навчальних робіт за різними формами поточного контролю виставляється студентам у журнал академічної групи після кожного контрольного заходу.

Підсумковий контроль передбачає складання диференційованого заліку.

10. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінка за лекційне заняття виставляється за активність студента в дискусії, якість конспекту.

Оцінку на практичному занятті студент отримує за виконані розрахункові, практичні роботи, зроблені доповіді, презентації, реферати, активність під час дискусій.

Під час підсумкового контролю засобами оцінювання результатів навчання з дисципліни є стандартизовані комп'ютерні тести.

11. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Поточний контроль успішності здобувачів вищої освіти здійснюється за чотирирівневою шкалою – «2», «3», «4», «5».

Критерії оцінювання результатів навчання за чотирирівневою шкалою

Бали	Критерії оцінювання
«Відмінно»	Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано завдання. Водночас студент має продемонструвати вміння аналізувати і оцінювати явища, факти і процеси, застосовувати наукові методи для аналізу конкретних ситуацій, робити самостійні висновки, на основі яких прогнозувати можливий розвиток подій і процесів, докладно обґрунтувати свої твердження та висновки.
«Добре»	Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано 75 % завдань. Водночас студент демонструє навички аналізувати і оцінювати явища, факти і події, робить самостійні висновки, на основі яких прогнозує можливий розвиток подій і процесів та здатний докладно обґрунтувати свої твердження та висновки.
«Задовільно»	Отримують за роботу, в якій правильно виконано 60 % завдань. При цьому студент не виявив уміння аналізувати і оцінювати явища, факти та недостатньо обґрунтував твердження та висновки, недостатньо впевнено 15 орієнтується в навчальному матеріалі.
«Незадовільно»	Отримують за роботу, в якій виконано менше ніж 60 % завдань. При цьому студент не вміє аналізувати явища, факти, події, не спроможний робити самостійні висновки та їх обґрунтувати, що свідчить про те, що студент не оволодів програмним матеріалом.

12. ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

Наочні засоби:

1. Слайдові презентації у програмі Microsoft Office PowerPoint.
2. Інформаційні стенди, малюнки, таблиці.
3. Нормативно-технічна документація.

Технічні засоби:

1. Ноутбук.
2. Мультимедіапроектори та телевізори в навчальних аудиторіях.
3. Комп'ютерний клас для проведення підсумкового тестового контролю знань студентів.

13. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року № 2768-III.
2. Положення про Державну службу України з питань геодезії, картографії та кадастру, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 14 січня 2015 р. № 15.
3. Положення про моніторинг земель, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 20 серпня 1993 р. № 661.
4. Положення про державну систему моніторингу довкілля, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 30 березня 1998 р. № 391.
5. Положення про моніторинг ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення, затверджене наказом Міністерства аграрної політики України 26.02.2004 № 51.
6. Моніторинг довкілля / В.В. Рома, О.В. Степова. – Полтава : ПНТУ ім. Ю. Кондратюка, 2016. – 117 с.
7. Сохнич А.Я., Гнаткович Д.І. Система моніторингу земель. – Львів : ЛДАУ 2006. – 30 с.
8. Земельне право України : навч. посіб. / І.І. Каракаш, В. Д. Сидор, Т. Є. Харитоновна та ін.; за ред. І.І. Каракаша і Т.Є. Харитоновної. – Вид. 2-ге, перероб. і допов. – Одеса : Юридична література, 2017. – 588 с.
9. Інструкція з оформлення державними інспекторами у сфері державного контролю за використанням та охороною земель і дотриманням вимог законодавства України про охорону земель матеріалів про адміністративні правопорушення, затверджено наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 19.01.2017 № 6.
10. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.84 № 8074-10 (зі змінами та доповненнями на сучасний період).
11. Голіков А.П., Дейнека О.Г., Позднякова Л.О., Черномаз П.О. Регіональна економіка та природокористування : навч. посіб. / За ред. А.П. Голікова. – Київ : Центр учбової літератури, 2009. – 352 с.
12. Закон України “Про державний контроль за використанням та охороною земель” від 19 червня 2003 року № 963-IV.
13. Моніторинг довкілля : підручник / В.М. Боголюбов, М.О. Клименко, В.Б. Монін та ін.; за ред. В.М.Боголюбова і Т.А. Сафранова. – Херсон : Грінь Д.С., 2011. – 530 с.

Інформаційні ресурси

1. Міністерство освіти і науки України <http://www.mon.gov.ua/ua/>
2. Міністерство аграрної політики та продовольства України <http://minagro.gov.ua/>
3. Державне земельне агентство України <http://land.gov.ua/>
4. Земельний портал України <http://zem.ua/uk/>
5. Сайт землевпорядників України <http://zemres.com/>
6. Землевпорядний вісник <http://zemvisnuk.com.ua/>